

Paweł Mazanka

Książdz profesor Edmund Morawiec - życie i działalność naukowa

Studia Philosophiae Christianae 36/2, 11-23

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PAWEŁ MAZANKA

Wydział Filozofii Chrześcijańskiej, UKSW

KSIĄDZ PROFESOR EDMUND MORAWIEC – ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Ksiądz profesor Edmund Morawiec urodził się 29. 10. 1930 r. w Lgoczance, województwo kieleckie, obecnie śląskie. Do szkoły podstawowej uczęszczał w Sokolim Połu i w Lelowie. Szkołę średnią rozpoczął w Poznaniu, a ukończył w Toruniu. Studia wyższe ukończył w 1961 r. w Katolickim Uniwersytecie w Lublinie na Wydziale Filozofii, otrzymując stopień magistra filozofii w zakresie metafizyki na podstawie pracy *Rola intuicji w uznawaniu zdań filozoficznych u Kartezjusza*. Przed rozpoczęciem studiów uniwersyteckich, w latach 1951 – 1957, studiował w Wyższym Seminarium Duchownym Ojców Redemptorystów w Toruniu i w Tuchowie. Jest członkiem tegoż Zgromadzenia, święcenia kapłańskie przyjął 29 VI. 1957 r. w Tuchowie.

Uniwersyteckie studia E. Morawca przebiegały pod kierunkiem profesorów: M. A. Krapca, St. Kamińskiego, S. Swieżawskiego, A. B. Stępnia. Zwłaszcza dwaj pierwsi mieli duży wpływ na kształtowanie się jego sylwetki filozoficznej. W 1964 r. na podstawie rozprawy *Przedmiot a metoda w filozofii Kartezjusza*, której promotorem był prof. dr hab. M. A. Krapiec, a recenzentami: prof. dr hab. St. Kamiński KUL i prof. dr hab. P. Chojnacki ATK, uzyskał stopień naukowy doktora filozofii w zakresie metafizyki. W 1964 r. w dniu 1 października został zatrudniony w charakterze asystenta na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Od roku 1962 wykłada filozofię również w Wyższym Seminarium Duchownym OO. Redemptorystów w Tuchowie i w Krakowie.

Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk humanistycznych uchwałą Rady Wydziału Filozofii ATK uzyskał w dniu 26

czerwca 1971 r., na podstawie rozprawy *Rola intuicji w przyjmowaniu założeń w metafizyce ogólnej u J. Maritaina* oraz wielu publikacji z dziedziny metafizyki i metodologii metafizyki. Uchwała ta została zatwierdzona przez CKK w dniu 21 września 1971 r. Nominację na stanowisko docenta na wspomnianym Wydziale otrzymał w dniu 1 listopada 1971 r. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych Rada Państwa nadała mu uchwałą z dnia 16 października 1985 r. na podstawie monografii pt. *W kierunku metafizyki egzystencjalnej* oraz na podstawie dorobku naukowo-dydaktycznego z okresu po habilitacji. Stanowisko profesora zwyczajnego w ATK otrzymał w dniu 1 sierpnia 1993r.

Z ważniejszych funkcji administracyjnych, jakie piastował ks. prof. E. Morawiec w Uczelni, wymienić należy następujące: prodziekana na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej, pełnomocnika Rektora ds. młodzieży, sekretarza Redakcji półrocznika wydziałowego Studia Philosophiae Christianae, zastępcy redaktora naczelnego tego półrocznika. Był też Rzecznikiem Komisji Dyscyplinarnej ds. Pracowników Naukowych, oraz wieloletnim członkiem Senackiej Komisji Wydawniczej. Od 1971 r. jest kierownikiem katedry metafizyki na wspomnianym Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej. W latach 1987–1993 pełnił funkcję prorektora Akademii Teologii w Warszawie. Do dnia dzisiejszego jest kierownikiem Sekcji Filozofii bytu, Boga i religii UKSW.

Z zakresu działalności administracyjnej godne podkreślenia są zasługi księdza profesora E. Morawca z okresu pełnienia przez niego funkcji prorektora ATK. Jako odpowiedzialny za sprawy materialne Uczelni przyczynił się w dużej mierze do organizacji procesu wydzierżawienia terenu pod budowę nowego gmachu dydaktycznego ATK, uzyskania pozwolenia na jego budowę i jej rozpoczęcie. Z kolei jako odpowiedzialny za pion nauki przyczynił się do powstania kierunku psychologii na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK, a także odegrał znaczącą rolę w procesie przekształcania ATK w Uniwersytet.

Ksiądz profesor E. Morawiec jest członkiem wielu Towarzystw Filozoficznych krajowych i zagranicznych: Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, International Society For Metaphysics, Union Mondiale Des Societe Catholique, Societe` Internationale Thomas D`Aquin oraz Polskiego Towarzystwa Tomasza z Akwinu. Przez pewien okres był też członkiem Komitetu Nauk Filozoficz-

nych PAN. Udział w pracach Towarzystw Naukowych wyraża się w czynnym uczestnictwie oraz w organizowaniu przez niektóre z nich, międzynarodowych kongresów. Brał czynny udział w polskich i zagranicznych Kongresach Filozoficznych, m. in. w: Konferencji Naukowej *Nauki szczegółowe a istnienie Boga* – Kraków 1968; Międzynarodowej Konferencji *Problem chrześcijańskiego charakteru filozofii* – Kraków 1976, oraz w licznych konferencjach krajowych i zagranicznych organizowanych w ATK. Wygłaszał odczyty na kongresach międzynarodowych, np.: w Międzynarodowym Kongresie Filozoficznym w Bonn 1976; w Międzynarodowym Kongresie Filozoficznym w Waszyngtonie, organizowanym w Catholic University of Washington w 1978; a także w tym samym roku w Katolickim Uniwersytecie w Toronto; wygłaszał również gościnne odczyty w: L`Institut Catholique a Paris i w Uniwersytecie w Reims w 1982 r.

W roku 1973 i 1974 otrzymał stypendium naukowe z Fundacji Przyjaźni Polsko–Francuskiej i przebywał w L`Institut Catholique de la Philosophie w Paryżu. W roku 1977 gościł jako stypendysta na Uniwersytecie w Wiedniu, a w latach 1978–1979 w Catholic University of America w Waszyngtonie.

W ramach działalności dydaktycznej książd profesor E. Morawiec prowadził wykłady kursoryczne z zakresu metafizyki klasycznej różnych nurtów filozofii tomistycznej, wykłady monograficzne, także z zakresu pozaklasycznej filozofii, oraz seminaria. Tematyka wykładów monograficznych z zakresu filozofii klasycznej koncentrowała się szczególnie wokół zagadnień metodologicznych. Między innymi omawiał takie zagadnienia jak: funkcja analogii w uprawianiu metafizyki klasycznej oraz pierwsze zasady i ich funkcja w metafizyce klasycznej. W związku z ostatnim zagadnieniem podjął problem zdań analitycznych (różne ujęcia analityczności). Wiele miejsca E. Morawiec poświęcił problemowi intuicji w metafizyce klasycznej. Interesował go zwykle aspekt funkcjonalny metafizyki klasycznej. Z zagadnień spoza klasycznej filozofii E. Morawiec podejmował w wykładach monograficznych przede wszystkim badania z zakresu filozofii podmiotu. Szczególnie wiele czasu i miejsca poświęcił takim systemom filozoficznym jak: system filozofii Kartezjusza i system filozofii I. Kanta. W pierwszym przypadku interesowały go takie zagadnienia jak: przedmiot filozofii Kartezjusza, metoda jego filozofowania oraz relacja zachodząca między koncepcją jego przedmiotu a metodą. Gdy chodzi o I. Kanta, przedmiotem wykładów monograficznych by-

ły takie zagadnienia jak: podstawy Kanta krytyki metafizyki klasycznej oraz zagadnienie syntez empirycznych u Kanta. Nie są mu obce zagadnienia kierunku pozytywistycznego, szczególnie problematyka metodologiczna neopozytywizmu.

Pod kierunkiem Księdza Profesora napisano ponad 45 prac magisterskich oraz 2 rozprawy doktorskie. Obecnie na ukończeniu są 3 doktoraty pod jego kierunkiem. Napisał ponad 40 recenzji doktorskich, 6 habilitacyjnych oraz 3 recenzje o nadanie stopnia naukowego profesora.

Ks. prof. E. Morawiec otrzymał następujące nagrody i odznaczenia: Nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych (1976); Srebrny Krzyż Zasługi (1974), Nagroda Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za monografię *W kierunku metafizyki egzystencjalnej* (1985), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1989). Otrzymał również szereg nagród rektorskich.

Główne kierunki badań księdza profesora E. Morawca to: metafizyka klasyczna, a w jej ramach – filozofia Boga, metodologia metafizyki klasycznej, pozaklasyczne kierunki filozoficzne.

W ramach zainteresowań z zakresu metafizyki klasycznej w aspekcie merytorycznym szczególne znaczenie mają następujące problemy:

a. Jedność filozofii klasycznej, szczególnie relacja między metafizyką a filozofią Boga. Ks. Profesor ukazał swoistą metodę podejścia w rozwiązywaniu problemu relacji między poszczególnymi dyscyplinami filozofii klasycznej na przykładzie rozpracowania relacji między metafizyką i filozofią Boga.

b. Różnorodne wersje metafizyki, a konsekwencje filozofii klasycznej. E. Morawiec ukazał przyczyny zagubienia autentycznej myśli filozoficznej Tomasza z Akwinu (jego egzystencjalnej interpretacji bytu) i wskazał na wielorakość czynników jej odkrycia w początkach XX w.

c. Chrześcijańskość filozofii w ogóle. Poddał analizie problem zaangażowania filozofii klasycznej na przykładzie rozpatrzenia problemu możliwości nazywania filozofii klasycznej filozofią chrześcijańską. Ukazał warunki, pod jakimi filozofię klasyczną można byłoby nazywać „filozofią chrześcijańską”.

d. Krytyka filozofii klasycznej, począwszy od najwcześniejszych czasów do czasów współczesnych. E. Morawiec wskazał na fakt, że

rozwój filozofii klasycznej wiąże się ściśle z jej krytyką. Zjawisko krytyki filozofii klasycznej przedstawił w swej twórczości, począwszy od jej najwcześniejszych czasów. Faktem krytyki filozofii klasycznej uzasadnia nie tylko powstanie nowych jej wersji, ale także różnych kierunków filozoficznych.

e. Zadania filozofii klasycznej. E. Morawiec uzasadnia tezę, że zadania filozofii klasycznej, podobnie jak innych typów wiedzy, dyktowane są jej przedmiotem i metodą, że filozofii nie można z góry stawiać zadań. Charakter zadań wynika z jej natury.

W kręgu zainteresowań z zakresu metodologii metafizyki wyróżnić należy podejmowanie następujących problemów:

a. Problem roli intuicji intelektualnej w filozofii klasycznej, a szczególnie w metafizyce. Ks. Profesor wykazuje, że w metafizyce klasycznej intuicja intelektualna pełni nie tylko funkcje heurystyczne, ale także uzasadniające. Jest stosowana nie tylko w opisie rzeczywistości z racji przysługujących jej treści transcendentálnych, ale także w uzasadnianiu tez opisujących jej strukturę. W ten sposób wskazuje na zasadniczy czynnik metodologiczny w budowaniu metafizyki. Intuicję intelektualną rozumie jako akt poznawczy będący rezultatem niekiedy bardzo złożonych procesów poznawczych.

b. Problem struktury metafizyki klasycznej. Poglądy na temat struktury metafizyki prof. E. Morawiec wyraził w pracach podejmujących zagadnienie „empirycznej bazy metafizyki klasycznej” oraz zagadnienie „metafizyki od strony funkcjonalnej”. Teza jaką w tym względzie głosi wyraża się w poglądzie, że metafizyka klasyczna nie jest zbudowana na wzór systemu dedukcyjnego. Jej specyfika strukturalna wyznaczona jest specyfiką jej przedmiotu i metody.

c. Problem relacji między filozofią klasyczną, a naukami szczegółowymi. E. Morawiec zajmuje w tym względzie radykalne stanowisko, wyrażające się w tezie o niemożliwości łączenia filozofii klasycznej z naukami szczegółowymi w jej uprawianiu. Zwrócił uwagę, że nie jest możliwe korzystanie w uprawianiu metafizyki klasycznej z osiągnięć nauk szczegółowych, jak również z ich metod. Stanowisko takie uzasadnia odmiennością przedmiotu filozofii klasycznej, jej metody i zadań. Szczegółowo zaprezentował własne rozumienie stosunku antropologii filozoficznej do empirycznych nauk szczegółowych o człowieku.

d. Problem języka metafizyki klasycznej. Ten problem interesuje E. Morawca w relacji do metody tej metafizyki. Ukazuje, że cha-

rakter języka metafizyki klasycznej jest dyktowany z jednej strony przedmiotem tej dyscypliny filozoficznej, a z drugiej – jej metodą.

W ramach badań z zakresu pozaklasycznych kierunków filozofii mieszczą się następujące zagadnienia:

a. Filozofia Kartezjusza. E. Morawiec w swych publikacjach dotyczących filozofii Kartezjusza wykazał, że tak intuicja kartezjańska, jak i dedukcja – jako dwie podstawowe operacje naukotwórcze – są podyktowane u Kartezjusza koncepcją przedmiotu filozofii i nauki. Ukazał odmienny charakter dedukcji kartezjańskiej od dedukcji arystotelesowskiej. Dedukcję kartezjańską od strony funkcjonalnej prezentuje jako strumień aktów intuicji intelektualnej.

b. Koncepcja filozofii Fr. Bacona. Własne poglądy na temat koncepcji filozofii Fr. Bacona zamieścił w pracy *Odkrycie metafizyki egzystencjalnej*. Szczególną wartość zdają się mieć wyrażone tam rozstrzygnięcia na temat pojęcia formy u Fr. Bacona.

c. Filozofia M. Heideggera. E. Morawiec podejmując problem możliwości uprawiania filozofii Boga w ramach filozofii klasycznej ukazał, że M. Heidegger negując taką możliwość posiadał błędne pojęcie metafizyki klasycznej.

d. Odrębne miejsce zajmują badania z zakresu filozofii kultury. Zewnętrznym wyrazem tych badań są m. in. artykuły: *Filozofia klasyczna a niektóre własności współczesnej kultury* oraz *O filozoficznym pojęciu sensu życia ludzkiego*.

PAWEŁ MAZANKA

Wydział Filozofii Chrześcijańskiej, UKSW

BIBLIOGRAFIA PRAC KSIĘDZA PROFESORA EDMUNDA MORAWCA

Monografie, studia i rozprawy

1. *Przedmiot a metoda w filozofii Kartezjusza*, Warszawa 1970, ss.156.
2. *Rola intuicji w przyjmowaniu założeń w metafizyce ogólnej u J. Maritaina*, Warszawa 1984, ss. 237.
3. *W kierunku metafizyki egzystencjalnej*, Warszawa 1994, ss. 214.
4. *Odkrycie metafizyki egzystencjalnej. Studium historyczno analityczne*, Warszawa 1994, ss. 253.
5. *Podstawowe zagadnienia metafizyki klasycznej*, Warszawa 1998, ss. 270.

Artykuły

1. *O dedukcji u Kartezjusza*, Stud. Phil. Christ. 1(1965)1, 175–198.
2. *Koncepcja filozofii u Kartezjusza*, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 135–162.
3. *Filozofia Kartezjusza w polskiej literaturze filozoficznej*, Stud. Phil. Christ. 2(1966)1, 49–82.
4. *Przedmiotowe źródła „matematycznej” filozofii Kartezjusza*, Stud. Phil. Christ. 2(1966)2, 103–120.
5. *O intuicji intelektualnej w filozofii Kartezjusza*, Stud. Phil. Christ. 3(1967)2, 195–213.
6. *Historyczna problematyka filozofii Kartezjusza w polskiej literaturze filozoficznej*, Coll. Theol. 37(1968)2, 145–155.
7. *O przedmiocie poznania intuicyjnego u J. Maritaina*, Stud. Phil. Christ. 6(1970)1, 113–139.
8. *O intuicji intelektualnej u J. Maritaina*, Stud. Phil. Christ. 8(1972)1, 39–89.

9. *Pozycja pierwszych zasad w koncepcji metafizyki J. Maritaina*, Stud. Phil. Christ. 9(1973)1, 179–205.
10. *Próba nowego ujęcia charakteru epistemologicznego i metodologicznego filozofii Boga*, w: *Studia z filozofii Boga*, red. B. Bejze, t. II, Warszawa 1974, 145–163.
11. *Jakub Maritain jako filozof*, Stud. Phil. Christ. 12(1976)1, 111–130.
12. *Nauki szczegółowe, filozofia a poznanie istnienia Boga*, w: *Aby poznać Boga i człowieka, cz. I: O Bogu dziś*, red. B. Bejze, Warszawa 1976, 13–38.
13. *Pierwsze zasady metafizyki według J. Maritaina*, w: *W kierunku prawdy*, red. B. Bejze, Warszawa 1976, 497–516.
14. *Możliwość teologii naturalnej*, w: *Teologia nauką o Bogu. Kongres Teologów Polskich*, Kraków 1976, 122–136.
15. *O neopozytywistycznej krytyce metafizyki*, Stud. Phil. Christ. 13(1977)1, 101–138.
16. *Langage et Methode dans la philosophie clasique de l`etre*, Coll. Theol. 49(1979), 215–224 (Fasc. specialis).
17. *Język a metoda w klasycznej filozofii bytu*, Stud. Phil. Christ. 14(1978)2, 145–157.
18. *L`objet et la tache de la philpsohie chretienne*, Coll. Theol. 50(1980), 209–238 (Fasc. specialis).
19. *Przedmiot i zadania filozofii chrześcijańskiej*, Stud. Phil. Christ. 17(1981)1, 43–72.
20. *O genetycznej bazie metafizyki ogólnej*, Stud. Phil. Christ. 16(1980)2, 67–91.
21. *Ogólne wprowadzenie w problematykę Sympozjum*, Stud. Phil. Christ. 17(1981)1, 139–145. (Przedstawiono tu najbardziej dyskusyjne problemy dotyczące uprawiania filozofii Boga, zawarte w książce K. Kłósaka pt. *Z zagadnień filozoficznego poznania Boga*, Kraków 1979).
22. *Le langage et la methode de la philosophie clasique de l`etre*, w: *Miscelanea Medievalia. Veroffentlichungen Des Thomas-Instituts der Universitat zu Koln*, Berlin–New York 1982, 809–816.
23. *O metafizyce zachowawczego tomizmu*, Anal. Crac. 14(1984), 21–38.
24. *O krytyce metafizyki klasycznej w średniowieczu i nowoczesności*, Stud. Phil. Christ. 18(1982)2, 123–159.

25. *O niektórych sposobach unaukowiania filozofii klasycznej*, Stud. Phil. Christ. 20(1984)2, 69–89.
26. *O metafizyce klasycznej w sensie funkcjonalnym*, Stud. Phil. Christ. 21(1985)2, 79–111.
27. *Odkrycie autentycznej myśli filozoficznej Tomasza z Akwinu*, Stud. Phil. Christ. 22(1986)2, 109–132.
28. *Pierwsze oceny dorobku teologiczno-filozoficznego Tomasza z Akwinu*, Roczn. Fil. 35(1987)1, 237–251.
29. *O zadaniach filozofii*, Stud. Phil. Christ. 23(1987)2, 95–108.
30. *Ocena dorobku teologiczno-filozoficznego Tomasza z Akwinu na przełomie XIII i XIV wieku*, Stud. Phil. Christ. 25(1989)2, 73–87.
31. *Początkowa postać wiedzy racjonalnej o przyrodzie*, Stud. Phil. Christ. 26(1990)1, 61–78.
32. *Początkowa postać empirycznej i apriorycznej wiedzy o świecie*, Stud. Phil. Christ. 26(1990)2, 7–22.
33. *Antropologia filozoficzna a nauki szczegółowe o człowieku*, Roczn. Fil. 40(1992), 135–149.
34. *Conceptions non-scientistes de l'antropologie philosophique et sciences particulieres*, w: *Atti del Congresso Tomistico Internazionale*, t. III, Vaticano 1991, 333–339.
35. *O zadaniach filozofii*, w: *Zadania filozofii we współczesnej kulturze*, red. Z. J. Zdybicka, Lublin 1993, 139–172.
36. *Metafizyka jako właściwa ontoteologia*, Stud. Phil. Christ. 30(1994)2, 193–203.
37. *Warunki skutecznego przekazu wiedzy drugiemu podmiotowi*, w: *Jak dzisiejszemu człowiekowi mówić o Bogu*, red. B. Bejze, Warszawa 1993, 156–163.
38. *Filozofia klasyczna a niektóre negatywne własności współczesnej kultury*, w: *Co daje człowiekowi współczesnemu studium metafizyki klasycznej*, red. P. Mazanka, M. Mylik, Warszawa 1997, 11–26.
39. *Dane biograficzne ks. prof. Stanisława Kamińskiego*, ZN KUL 40(1997)3–4, 159–160.
40. *Uwagi o scholastycznym nurcie filozofii w średniowieczu*, Łódzkie Studia Teologiczne 8(1999), 119–139.
41. *Niektóre negatywne cechy współczesnej kultury i ich uzasadnienie*, Roczn. Fil. 47(1999)2, 197–214.
42. *O filozoficznym pojęciu sensu życia ludzkiego*, w: *Filozoficzne orientacje w wyborze sensu życia*, red. P. Mazanka, w druku.

Sprawozdania naukowe

1. *Sprawozdanie z konferencji naukowej Sekcji Filozoficznej w ATK*, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 275–308.
2. *Sprawozdanie z trzeciego Międzynarodowego Kongresu Filozofii Średniowiecznej w Passo della Mondola*, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 313–315.
3. *Sprawozdanie z Dnia Filozoficznego w ATK*, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 308–313.
4. *Sprawozdanie z Siódmego Kongresu Stowarzyszenia Guillaume Budo w Aix*, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 317–319.
5. *Sprawozdanie z cyklu wykładów „Fenomenologia ewolucji w ujęciu Piotra Teilharda de Chardin”*, KUL 26–27. 11. 1965 r., Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 280–285.
6. *Sprawozdanie z Międzynarodowego Kongresu Filozoficznego w Brixen*, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 315.
7. *O zmarłych profesorach i uczonych*, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 322–326.
8. *Sprawozdanie z posiedzenia naukowego w ATK w Warszawie z dnia 02.03.1966 r.*, Stud. Phil. Christ. 2(1966)2, 285–290.
9. *Z okazji trzechsetlecia Francuskiej Akademii Nauk*, Stud. Phil. Christ. 2(1966)2, 301–303.
10. *Sprawozdanie z posiedzenia naukowego z okazji uroczystości Św. Tomasza z Akwinu w ATK w Warszawie z dnia 07.03.1967 r.*, Stud. Phil. Christ. 3(1967)2, 364–366.
11. *Działalność naukowa prof. P. Chojnackiego wraz z zestawieniem ważniejszych publikacji naukowych*, Stud. Phil. Christ. 3(1967)2, 4–16.
12. *Sprawozdanie z Sympozjum Etycznego na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK w Warszawie dn. 27.03.1968 r.*, Stud. Phil. Christ. 4(1968)2, 271–275.
13. *Sprawozdanie z posiedzenia naukowego Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej ATK w Warszawie dn. 27.02.1967 r.*, Stud. Phil. Christ. 4(1968)2, 275–279.
14. *Opracowanie tematyki Sympozjum Filozoficznego poświęconego analizie punktu wyjścia kinetycznego i teleologicznego argumentu za istnieniem Boga, Kraków dn. 10–11.01.1968 r.*, Stud. Phil. Christ. 4(1968)2, 225–270.
15. *Sprawozdanie z Sympozjum na temat „Pluralizm wyobrażeń rzeczywistości fizycznej wobec nauki i filozofii”*, Poznań dn. 10.12.1966 r., Stud. Phil. Christ. 5(1969)1, 323–329.

16. „Dydaktyka Szkoły Wyższej”, z. 1, 1968, Stud. Phil. Christ. 5(1969)1, 330–335 (rec.).
17. *Sprawozdanie z Sympozyjum Filozoficznego poświęconego problemowi poznania, Kraków dn. 09–10.01.1970 r.*, Stud. Phil. Christ. 7(1971)1, 263–296.
18. *Sprawozdanie z Międzynarodowego Kongresu Filozoficznego w Wiedniu, dn. 02–08.09.1968 r.*, Stud. Phil. Christ. 7(1971)1, 297–302.
19. *Sprawozdanie z Międzynarodowego Kongresu w Gallarate dn. 28–30.08.1968 r.*, Stud. Phil. Christ. 7(1971)1, 302–305.
20. *Sprawozdanie z Konferencji poświęconej twórczości św. Bonawentury Orsay, dn. 09–21.11.1968 r.*, Stud. Phil. Christ. 7(1971)1, 305–308.
21. *Sympozyjum Filozoficzne poświęcone problemowi poznania w fizyce i filozofii przyrody, Kraków, 09–10.01.1970 r.*, Stud. Phil. Christ. 7(1971)2, 263–295.
22. *Kongres teologów Polskich w Lublinie dn. 21–23.09.1971 r.*, Stud. Phil. Christ. 8(1972)2, 268–276.
23. *Uwagi na temat stosunku filozofii bytu do filozofii Boga*, Stud. Phil. Christ. 9(1973)1, 279–292.
24. *Specjalizacja ontologii i teodycei na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK, w: XX Lat Akademii Teologii Katolickiej. Księga Pamiątkowa 1954–1974, Warszawa 1976, 314–328.*
25. *Kongres teologów Polskich w Krakowie dn. 14–16.09.1976 r.*, Stud. Phil. Christ. 13(1977)2, 227–253.
26. *Wspomnienia o ks. prof. St. Kamińskim*, Stud. Phil. Christ. 23(1987) 1, 213–217.

Inne opracowania

(omówienia książek i artykułów)

1. M. Gogacz, *Zagadnienie wolności woli w marksizmie*, Roczn. Fil. 12(1964) z. 1, s. 63–75, Stud. Phil. Christ. 1(1965)1, 238–240.
2. K. Kłósak, „Fenomenologia” ks. Teilharda de Chardin w ramowej analizie epistemologicznej i metodologicznej, Roczn. Fil. 12(1964) z. 1, 93–105, Stud. Phil. Christ. 1(1965)1, 240–241.
3. M. A. Krąpiec, *Zagadnienie przedmiotu metafizyki u Arystotelesa*, Roczn. Fil. 12(1964) z. 1, 17–26, Stud. Phil. Christ. 1(1965)1, 241–243.

4. A. B. Stępień, *Ingardenowska koncepcja teorii poznania*, Roczn. Fil. 12(1964) z. 1, 77–92, Stud. Phil. Christ. 1(1965)1, 244–246.
5. A. Wawrzyniak, *Koncepcja stosunku przyczynowego według Dawida Hume'a*, Roczn. Fil. 12(1964) z. 1, 39–51, Stud. Phil. Christ. 1(1965)1, 245–246.
6. S. Ziemiański, *Rola przyczyny w poznawaniu naukowym u Arystotelesa*, Roczn. Fil. 12(1964) z. 1, 27–37, Stud. Phil. Christ. 1(1965)1, 246–247.
7. P. Consesa, *L'inizio e lo sviluppo della conoscenza sensibile in Aristotele*, Naples 1960, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 231–232.
8. J. De Marneffe, *La preuve de l'Absolu chez Bradley*, Paris 1962, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 232–233.
9. B. Montaignes, *La doctrine de l'analogie de l'être d'après Saint Thomas d'Aquin*, Paris 1963, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 233–234.
10. R. Serrenn, *Hegel et l'heglianisme*, Paris 1962, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 274–275.
11. Ch. Wolff, *Philosophia prima sive Ontologia*, Hildesheim 1962, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 234–235.
12. J. Brunschwig, *Dialectique et ontologie chez Aristote*, Rev. Phil. de la Fac. Etra. 2(1964), 169–218, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 228–230.
13. P. Courtes, *L'origine de la formule „To ti hn Einai”*, Rev. de Sc. Phil. et Theol. 2(1964), 179–197, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 230–231.
14. T. Żeleźnik, *O właściwą interpretację finalizmu tomistycznego*, Roczn. Fil. 12(1964) z. 1, 53–63, Stud. Phil. Christ. 1(1965)2, 247–248.
15. W. Gromczyński, *Człowiek, świat rzeczy w filozofii Sartre'a*, Warszawa 1969, Stud. Phil. Christ. 7(1971)1, 151–156.
16. J. Maritain, *Pisma filozoficzne*, tłum. J. Fenrychowa, Kraków 1988. Weryfikacja tłumaczenia terminów filozoficznych powyższej publikacji.
17. K.-H. Weger, K. Bossong, *Argumente für Gott*, Freiburg–Basel–Wien 1987, Coll. Theol. 59(1988), 171–172.
18. E. Robertson, *The shaine and Sacrifce?*, London 1987, Coll. Theol. 59(1988), 172.

19. A. J. Mortimer, *Ten philosophical Mistakes*, New York 1987, Stud. Phil. Christ. 26(1990)1, 162–165.
20. Melnery, *Being and Predication*, Washington 1986, Stud Phil. Christ. 26(1990)2, 162–166.